

H Á M A S
KIS TÜKÖR,

M E L L Y

I. A' SZENTHISTÓRIÁT,

De ^{sz} MAGYAR ORSZÁGOT,

sz-nélk RDÉLY ORSZÁGOT,

Földével, Pólgári-állapotjával és Histo-
riájával-egygyütt, a' gyenge elméhez
alkalmaztatva summálon elő-adja.

M O S T A N P E D I G

mind azoknak a' szükséges dólgo-
nak világosításával, mellyek a' Szent
Históriának Summájában mindég kétstse-
gben forgottak, mind a' két Országnek mo-
stani Pólgári állapotjával és egyéb nevezetes
dólgokkal, mellyek az elsőbeni nyomtatás-
ban fel-nem jegyeztettek, meg-bővítetve és
meg-igazítottva, a' Fellyebb-valóknak en-
gedelméből, a' Nemes Tanúloknak
kedvekért botsáttatik-ki

E L S Ö B E N N

V A T Z O N N,
AMBRO FERENTZ' költő
és betűvel. 1788. ék. Esz

lata
ia.

MAGYAR ORSZÁGNAK
KIS-TÜKÖRE,

melly,

A' gyenge elmékhez alkalmaztatott könnyü móddal, Magyar Országnek Földét, Polgári állapotját, és a' Magyar Nemzetnek eredetét, viselt dolgait, mind ez ideig, hiteles tudós írásokból summarásan ki-mutatja.

Patriæ memoria dulcis. Liv.

Szadvár, kö-sziklán épült puszta Vár.

Tornállya, a' régi Torna-Vár alatt, ezt I. Leopold le-rontatta.

Szad-elő, *Szelitze* és *Berzova*, e' Tajékon nevezetes barlangok; az elsőnek fél-mért-föld az ürege, mellyben minden-féle állatok' tsontjai talátnak. A' *Szelitzében* nyárban a' víz meg-fagy, télben pedig olly meleg, mintha bé-vólna fütve. A' *Berzovai* éppen meg-visgálhatatlan.

VII. GÖMÖR Vármegyéről.

Gömör Vármegye magát Gömör Mező-Városról hívatja. Ennek határi Északról Liptó és Szepes, Délről Borsod, Napkeletről ugyan Borsod és Torna, 's Nap-nyúgotról pedig Kis-Hont, és Zolyom Vármegyék.

Ez az egész Vármegye, bor, kenyér, és marha-tartás' dolgában, nem kérkedhetik mások előtt; hanem vaddal, és Madarakkal kedvére élhet. A' mit ezekben az adakozó természet tőlök meg-vontt, azt az Ásványok' Országából bőven ki-pótolta: mert rakva vannak hegyei, réz, vas, és atzél bányákkal és hámorokkal. Tovább, ennek határin gránát-gyöngy, gyémánt, manges, borras, egyéb kövek' nemeivel: eleven-kéneső, karmalin-festék, és ásbest, fok helyeken talátnak. Az ásbesből papírost készítnek; Rákótzí Ferentz pedig, inget-is viselt belőle. Folyó-vizei a' Garam, Rima, Túrótz, Balog, Sajó. Lakói Tótok, a' lapolyon Németek, és egyes Magyarok.

Tornáról visz az út Gömör Vármegyére. *Rosnyó-bánya*, *Pelsötz*, és *Tsetnek* völgyére;

kenn, az egész Országban majd mindenütt tartanak.

Lovai, szépek Virgantzok, és más Országai lovaknál febésebb természetűek, ki-vévén a' Déli tartományoknak forró természetű lovait.

Madarai annyik, hogy minden adófizető, vagy Paraszt, az egész Országban, húsz-madar fejeket tartozik adni az adója mellé a' prédáló madarak nemek közül.

Tsudálatos munkái-is találatnak az természetnek Magyar-Országba mint-hogy föld-alávaló nevezetes Barlangjai vannak.

Különös Barlangjai között a' Gömör-Vármegyében Agtelek nevezetű Helység-nél ta'áltató Barlang, mellyet Baraglyának neveznek, az hová az Anghiai tudós Társaság-is két tudós férfiakat küldött megvisgálására, a' kik ott harmad egész napig múltak.

Ez a' Barlang vagyon egy közikülabann véghetetlen sok féle agozó, az szájánál olly szoros, hogy hajolva lehet be-menni, de három lépés után olly nagy Ürege vagyon, hogy akár melly Templomot-is befoghatna.

Ezenn Üregnek jobb kéz-felül-való oldalán az szájátúl valami két lépésnyire vagyonn olly lyuk, ahol le-hajolva-is a'ig férhet-bé az ember, de négy lépés múlva az előbenni tágasághoz hasonlót

talál, és már itt, ha ennek az Üregnek bal kéz-felé oldalára tekint valaki, Alabaszrom forma tsepegett fejer köbül lát, egy fel-függesztetett óltár formát, mellynek hosszúsága mint valami harmad-fél öl szélessége, hozzá alkalmaztatott, a' Természet munkáját elége bámúltathatja; bellyebb menvén egynéhány lépelekkkel, igen szép patakot találni, a' mellynek a' partyán kettős kerék-vágás találtatik, mint ha valami szekér ereszkedet vólna belé; holott a' Barlang' szája oly szoros, hogy az embert-is alig fogadhatya - bé, a' melly meg - tudálásra méltó.

Itt már tsepeget, köveket külömbb-kü-lömbb-féléket találhatni és szedhetni, mellyek az oldalán úgy állanak mint az jég-tlapók téiben az Házok' ereszinn vékonyabbak, és vastagabbak, mellyek belül mint az pipaszár lyukafak, ezen bellyebb ha mégyen valaki, talál oly tudálatoffan el-rendelt nagyobb és kisebb oszlopokra, mellyek az képzeltetik az emberrel, mint-ha valami-Misze áldozó Pap a' néki szolgáló gyermekekkel, és az áldozni kívánókkal állana, ott ezzel az Áldozó Pap forma oszloppal vagyon szembe egy Prédikáló szék' formája, csak ugyan kö-tsepeges, hanem ez, mintha csak az ott lévő oldalábúl vólna metzve.

Ezek az említett oszlopok ugyan tá-
vu!abbrúl Ember' formát képzeltek, va-
stagok e' mellett, és temérdekek. Bellyebb
ezenn

Találtatik egy igen nagy ki-faragott for-
ma-álló-kép, a' melly már egészenn Embe-
ri formát képzeltett, még pedig ülve, és
mint ha valamit olvasna, magófsága ülő
formájában-is majd hat ölnél-is izapo-
rább, temérdeksége hozzá-való jobb ke-
ze felül vagyon egy óltári forma tsepe-
gés, mellynek az alja ha nem nagyobb-
is két ölynél, de fel-emelkedvén a' dere-
kánál szélefsége vagyon négy öly, és ma-
gáfsága kilentz, vagy tiz öly-is, erre min-
denütt találni temérdek, tsepeget kö-öz-
lopokat; hanem

Igen tfudálatos még az ennél sokkal
belyebb találató más üreg, az holott-is
a' tsepegő kövek két sorjával mint va-
lami temérdek nagy élő fák úgy vagy-
nak, és mint-egy két sorjával plán-
táltt fát képzeltettnek, és ezek magóf-
ságokkal az itt való mély Barlangnak
teteit érik, ezek között a' fákat kép-
zeltető kö tsepegések-között vagyon mint-
egy középp tájonn egy Ember magófságá-
nál tetésebb kö ózlopp, tfak ugyan tse-
pegés-kő, mellynek a' tetein gyönyörü-
séges szép forrás vagyon, melly alórúl
szívárogván-fel a' tetein foly-ki.

Az a' folyó víz pedig, a' melly ebben az Barlangban taláztatik, folya ezt a' Barlangot egészen egy mért-földig, és Jófafü nevű helységnél a' föld-alól ki-jöven három kövű malmot hajt.

Ennek a' Baraglya nevű Barlangnak számtalan fok-felé ágozó Üregei vagynak, mellyben egy Paraszt kints keresés véget bé-menvén, harmad egész napig járta, talált-is egy Ládátskát, a' mellyben el-rothadot Ruhák vóltanak, de még-is végre nem mehetett..

Fegyvés. Írja maga az Író Komlófy Sámuel, ki meg-visgálására bé-vezetettvén magát, tizen egy órakor fáklyáknál, és gyertyáknál, dél után hat óra-felé gyött-ki belőle, holott csak szüntelen jöven, és menvén-is, csak az egyik ágazatyát sem járhatta végére.

Különös a' Silitre Barlangja-is csak ugyan az említett Agteleki Barlanghoz majd csak egy mért-földnyire, holott Télben az szúnyogok miatt, Nyárban pedig len fagylagó hideg-miatt alkalmatlan mulatni, mert ennek a' Barlangnak teteiről le-tsepegő víz nyárban jégé válik.

Vagyon Musainál-is föld alatt való Barlang, mellyet ott Krétai lyuknak hínak, igen jó féle Kréta köveket hordanak belőle, és ez-is szintén úgy ágazó.

Jegyzés. A' több ritkaságai Magyar-országban a' maga Helyén fog említett-ni. Hanem

Ezekbül ki-tetfzik, hogy a' természet minden javait, ritkaságait Magyar-Országban öfzve - summálva a' táplálásra valókat leg-egyenlőbb bővségben mutat-ta-ki, az honnan Népe-is más nemzetek-nél-is barátságosabb természetü.

Az példa - beszéd-is Magyar-Ország-nál: Extra Hungariam non est vita, si est vita: non est ita. Nints jobb élet mind Magyar-Országba.

Egy szóval az egész Magyar - Ország fel-olztatik négy kerületekre úgy - mint Duna melyéki kerület bé-foglal 14. Vár-megyéket, és Kis-Kúnsági Törvény sze-
ket,

A' Dunán túl - való kerület 11. Vár-megyéket.

A' Tisza mellyéki kerület 10. Vár-megyéket.

A' Tiszán - túl-való kerület 14. Vár-megyéket.

Határát nyugótról, Turótz Vármegyénél a' Fáttra Hegye, és Nyitra Vármegyec.

Észak-felül Lengyel Ország, nap-kelet-felül Szepes, Délről pedig Zólyom Vármegyék végzik.

Hozzfűszűsága 9. Szélesége 3. mért-föld, Hegyes, völgyes Erdős, és egézflen a' Karpatus hegyinn fekszik, Hegyeibenn vólnának Értzei, ha tudnának műveléséhez, hanem vagyonn Antimoniuma, mellyet a' Liptóiak ásnak-is.

Vagyon Barlangja-is, az Karpatus' hegyében, melybenn temérdek nagy izmos ffontokat találnak, ki Sárkány, ki pedig más-féle fene vad ffontjainak itélvén, itt-is találtatik Cedrus-fa, mint fellyebb meg-vólt jegyezve Magyar-Országának fáirúl.

A' Vág' víze keresztül folya, fok apró partakjain kívül, melly meg-áradásával, fok hegy-szakadáfokat támaszt. Vagyon meleg fördő víze-is Lutskánál, Savanyú vizei elegendők, és szent Ivány falújánál Rihet gyógyító forrása.

Lakóffai Sajtal, fával, kereskedő szorgalmatos Tótok.

Vagyon benne 3. Vár, 7: Mező V. 128. faluk.

Hegyesföldre vagyonnLiptó Vármegyének Német-Liptse, Botza, Rosenberg helyének. Sovány termése vann erdős mezejének, Vaj, fa, téj, fajt kintse vártt jövedelmének.

Likava Vára. Melly a' Rákóczi hadakozása által 1707 el-hányatott, úgy tartják, hogy